КРЕАТИВНОСТ ЕООД

Дигиталният учен: какво вижда в езика?

Божана Михайлова

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Пловдивски университет | КРЕАТИВНОСТ ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ | Представя: Божана Михайлова

Дигиталният учен и бъдещето на лингвиста

От човешкото въображение
до технологичния протокол

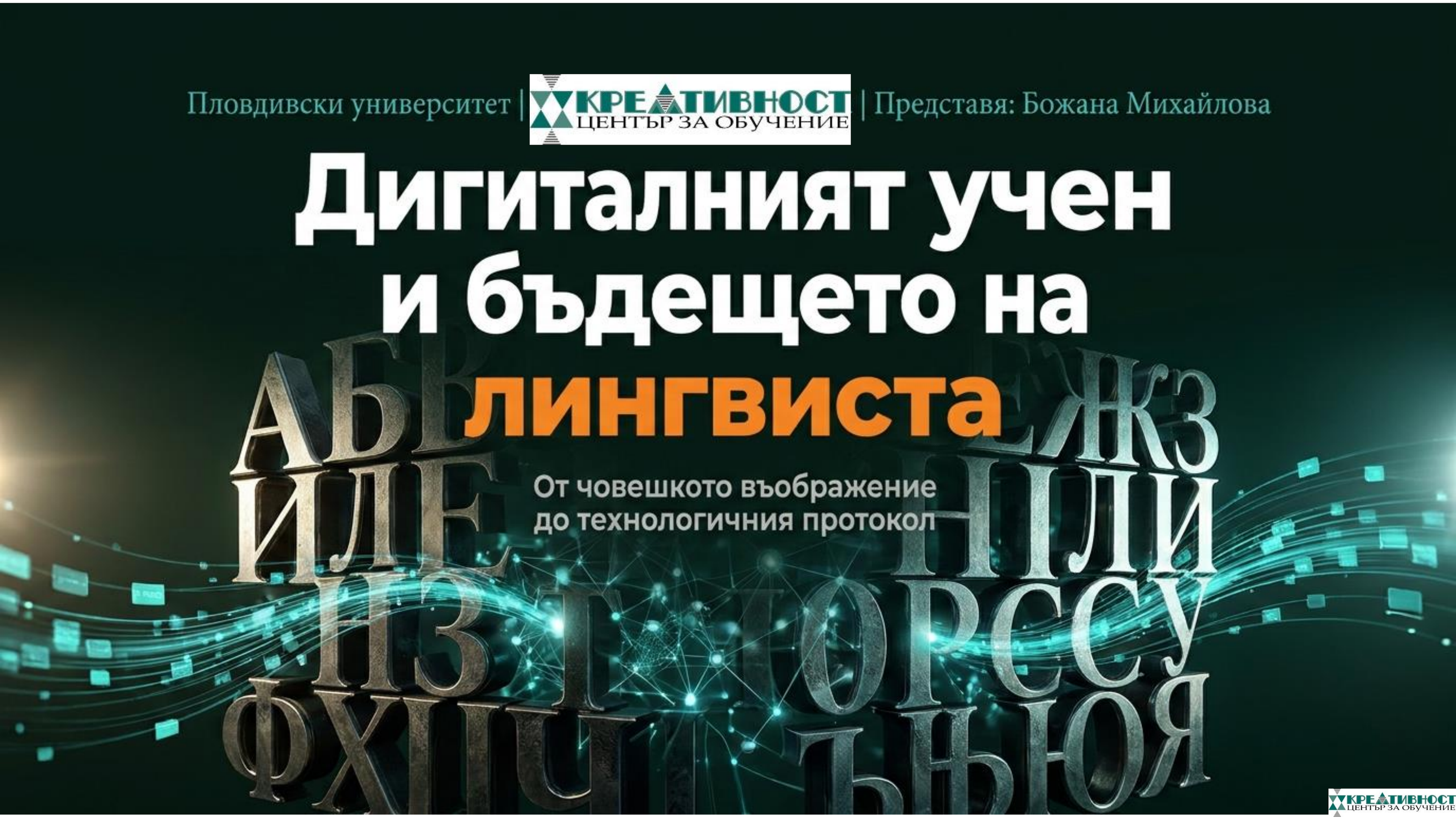

Може ли изкуственият интелект
да бъде колега на лингвиста,
а не просто негов инструмент?

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Feiyue Wang и Yutong Wang, Китайска академия на науките, Digital scientists and parallel sciences, DOI 10.16418/j.issn.1000-3045.20231212004

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

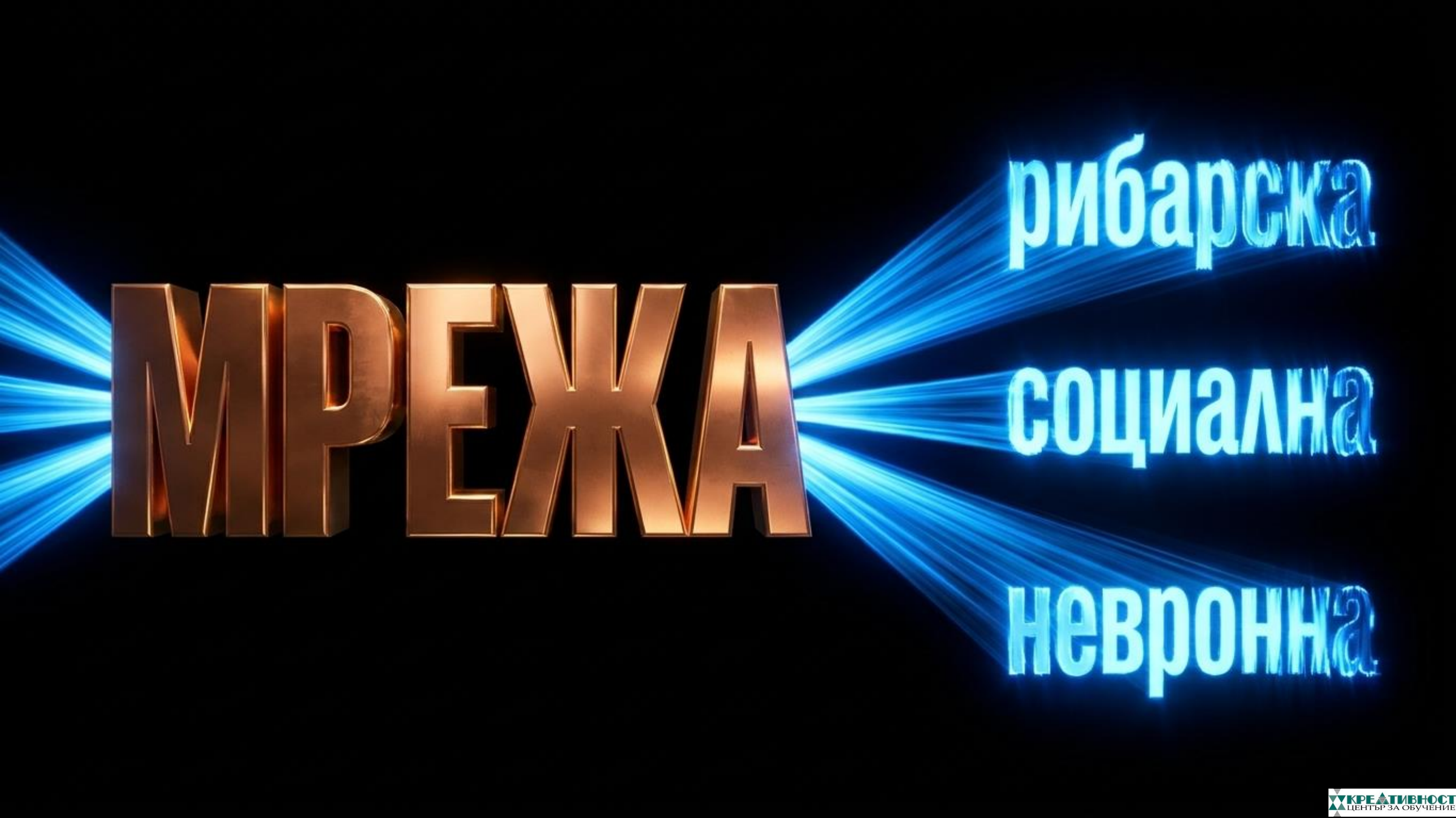
МРЕЖА
рибарска
социална
невронна

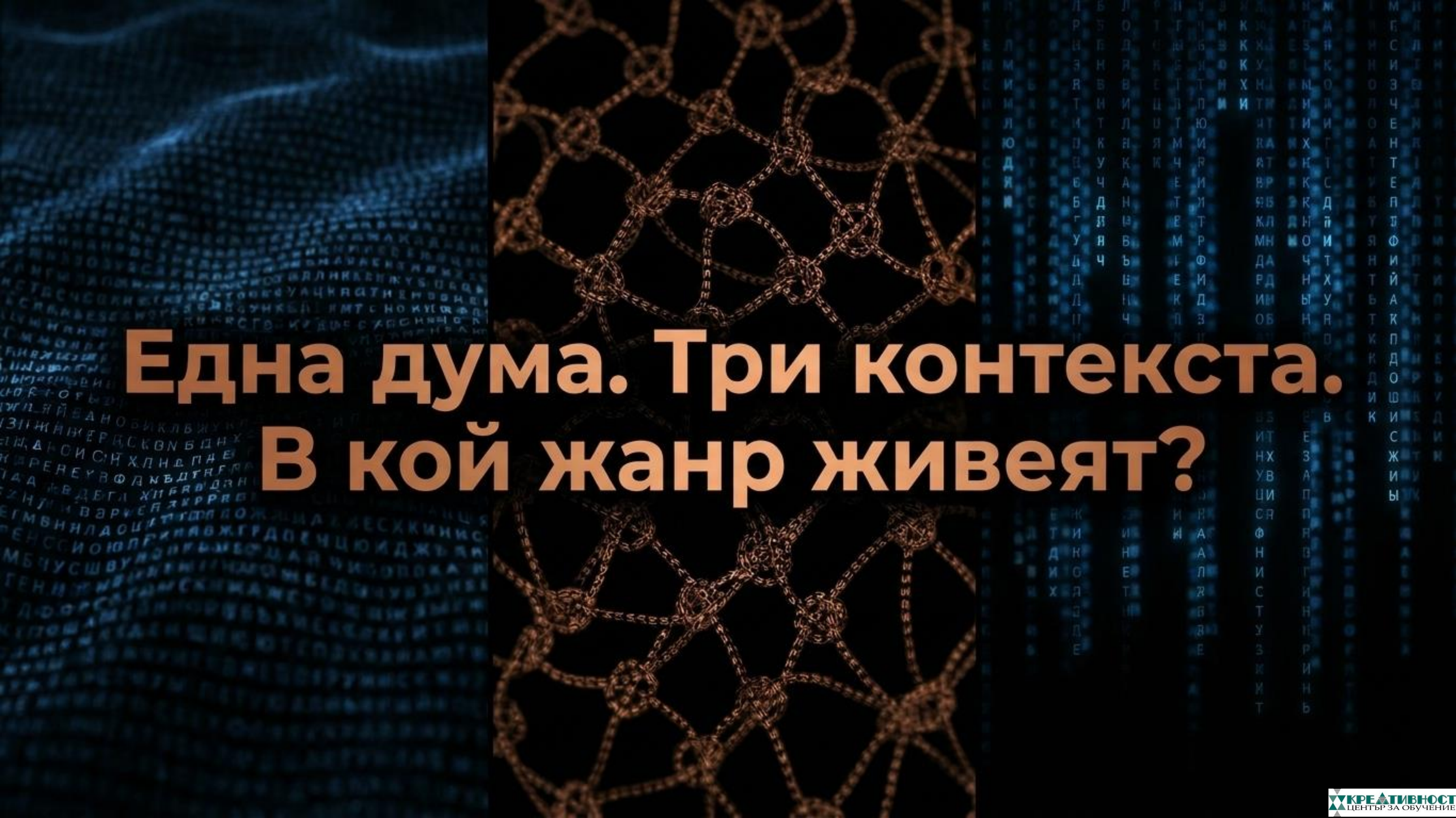

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Изследователска автономия с човешки контрол

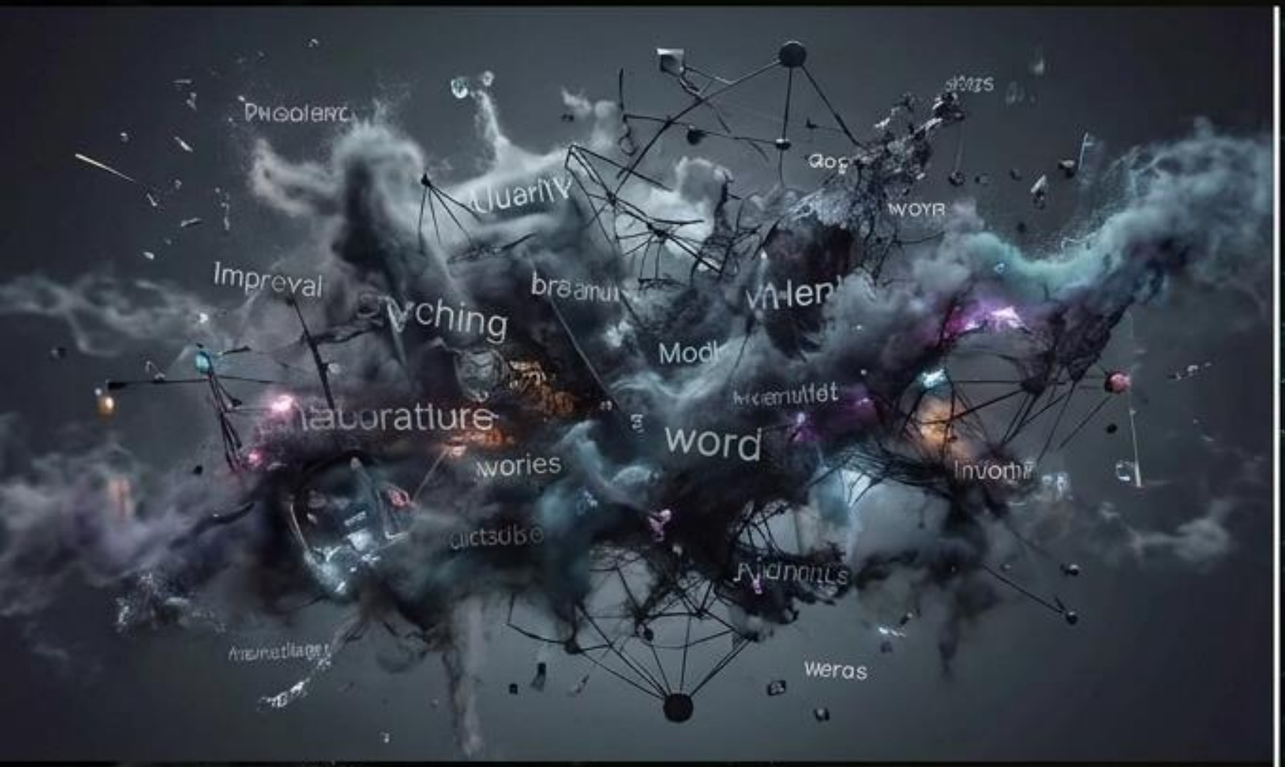

ИИ Асистентът:
Отговаря на въпроси и генерира текст базирано на вероятности.

Дигиталният учен:
Оперира в структуриран процес с ясни граници и специализирана роля.

Концепцията вече присъства в науката (Wang & Wang, 2024). Ниво 3 на изследователска автономия: системата работи при строго зададени условия, но човекът задава целта и тълкува смисъла на резултатите (Kadowaki, 2025).

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

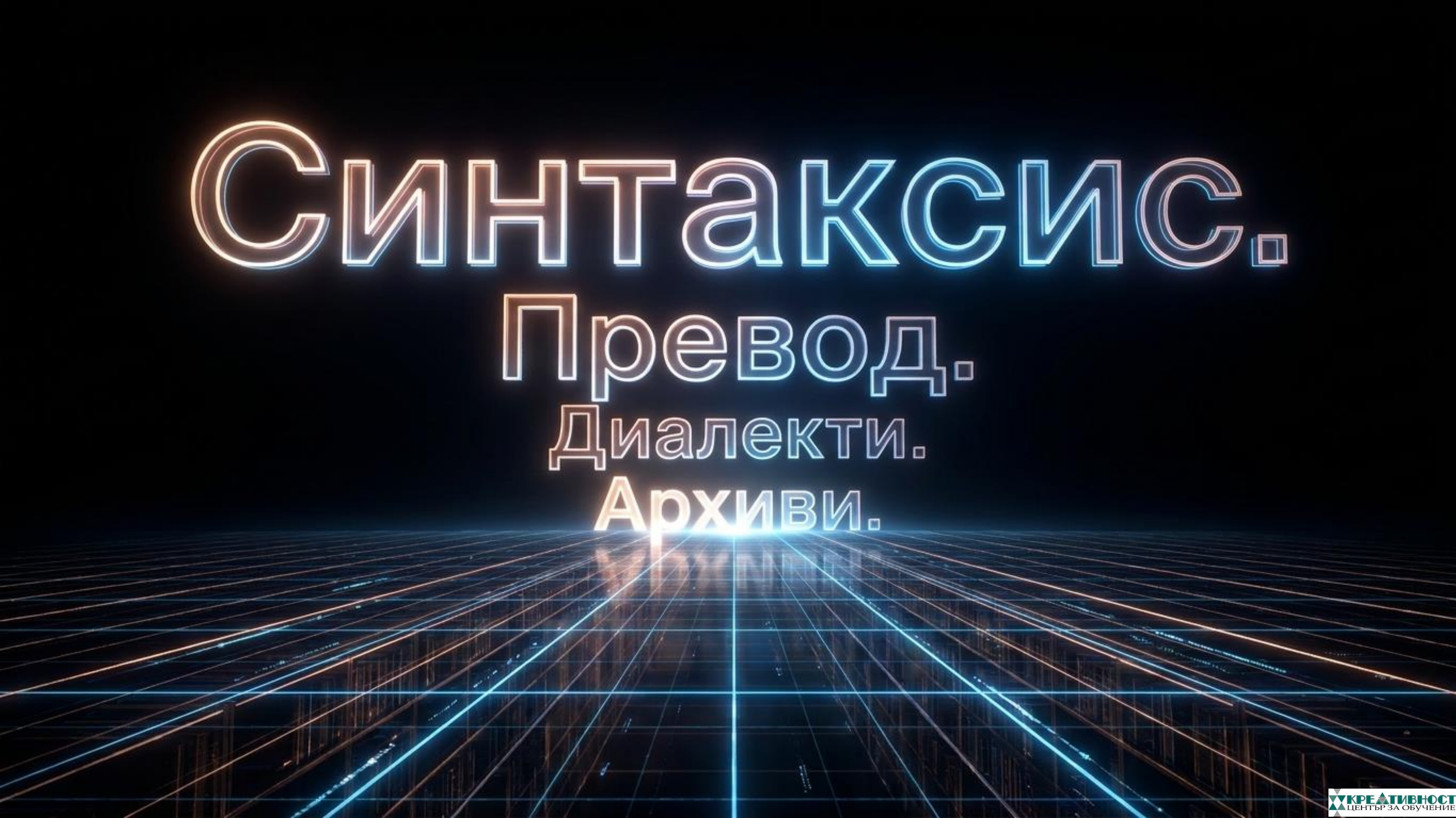

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Моделът на Креативност (Creativity LTD) за хибридни научни екипи

Дигиталният учен е AI колега с ясна роля в изследователския екип и проверими умения, който работи под ръководството на човек изследовател и е свързан с реални научни бази данни.

Технологията не притежава съзнание. Тя изпълнява дисциплиниран, структуриран от човека протокол.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Интелектуалното лидерство остава Ваше

Вие формулирате изследователския въпрос.

Вие проектирате логиката и правилата на търсене.

Вие сте единствените носители на научно авторство.

Вие валидирате и одобрявате резултатите.

Преподавателят и студентът са незаменимите носители на езиковия усет и научното любопитство.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Хибридният изследователски екип (вдъхновено от модела на Белбин)

	1. Търсач на източници: Намира библиография, релевантна литература и маркира лимитите на достъпа.
	2. Изобретател (Хипотези): Предлага възможни посоки и корелации (ясно маркирани като предположения).
	3. Оценител (Критик): Оспорва хипотезите, търси логически противоречия и слаби места.
	4. Специалист (Данни): Анализира конкретния езиков корпус при стриктно описани ограничения.
	5. Завършващ: Сглобява финалния протокол, като безкомпромисно разделя доказаните факти от неизвестните.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Лаборатория в действие: Формулиране на въпроса

Изследване на употребата на конкретна лексема в различни жанрове на съвременния български език.

Човекът (Ръководител):

- Задава параметрите на корпуса, стилистичните ограничения и дефинира търсената лексема.

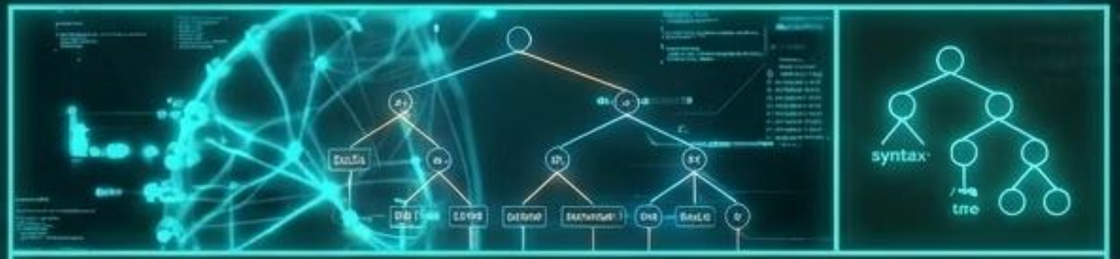

Дигиталният учен (Изобретател):

- Сканира контекста и генерира първоначални хипотези за стилистичното разпределение (напр. „Възможно е лексемата да преобладава в публицистичния стил поради...“ – маркирано като хипотеза).

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Връзка с реалните езикови ресурси

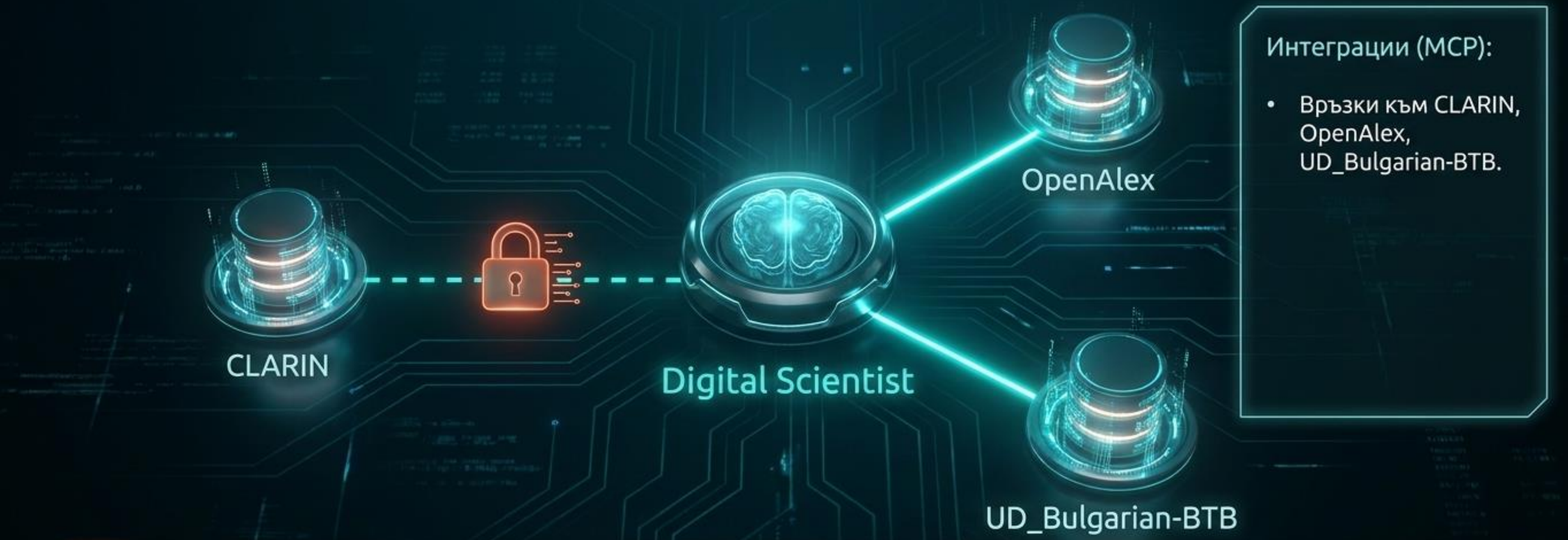

Интеграции (MCP):

- Връзки към CLARIN, OpenAlex, UD_Bulgarian-BTB.

Данните не са достъпни безусловно.

Дигиталният учен се подчинява на технологични и лицензионни рамки (напр. изискванията на CC BY-NC-SA 3.0 за Bulgarian-BTB) и ограниченията на платформите. Ако няма достъп до пълен текст, той анализира само наличните метаданни.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Протоколно мислене, а не просто промптове

Тя се преработва през вътрешна методика в специализиран протокол със структурирани полета.

Научната статия в PDF формат не е годна за директно машинно действие.

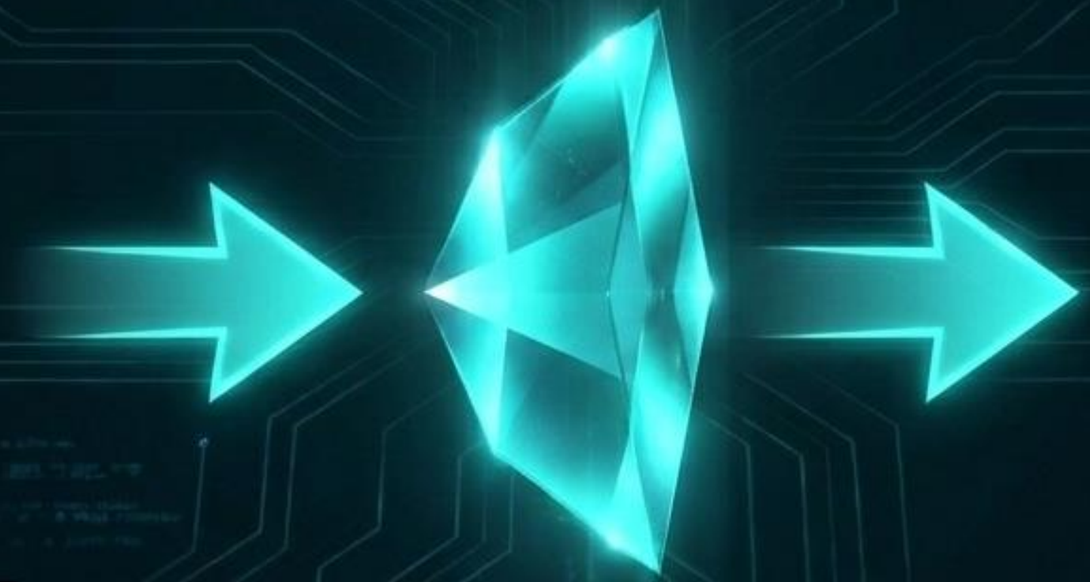

1. **Твърдение**
(Какво се твърди?)

2. **Данни**
(Върху какъв корпус стъпва?)

3. **Условия**
(В какъв контекст е валидно?)

4. **Ограничения**
(Какво остава недоказано?)

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Илюзията за всезнание срещу академичната честност

Факти и източници

Общите ИИ асистенти са склонни да се съгласяват с вас и да генерират правдоподобни, но **фалшиви източници** (капанът на услужливостта).

Хипотези и проверка

- Всяко твърдение трябва да има проследим източник.
- Ако източникът не може да бъде проверен в базата, системата автоматично го маркира с етикет: [НЕПРОВЕРЕНО / ХИПОТЕЗА].
- Предпочитаме по-малко, но по-добре проверени идеи.

K-value: Дефиниране на Вашия изследователски контекст

K-value не е универсален стандарт, наложен отвън. Това е Вашият персонализиран набор от ценности, изисквания и правила за конкретното изследване.

Строг метод на цитиране и академична честност.

Уважение към езиковото многообразие и диалектите.

Списък с допустими за използване корпуси.

K-value се проектира и притежава изцяло от изследователя или катедрата.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Проектирайте интелектуалната основа на своя асистент

Вие не сте пасивни потребители на изкуствен интелект. Вие сте неговите архитекти.

Вие проектирате логиката, избирате корпусите, създавате K-value филтрите и определяте правилата на работа.

Техническите умения ще се надграждат постепенно, но критичното лингвистично мислене е необходимо днес.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Технологична подкрепа за академичния полет

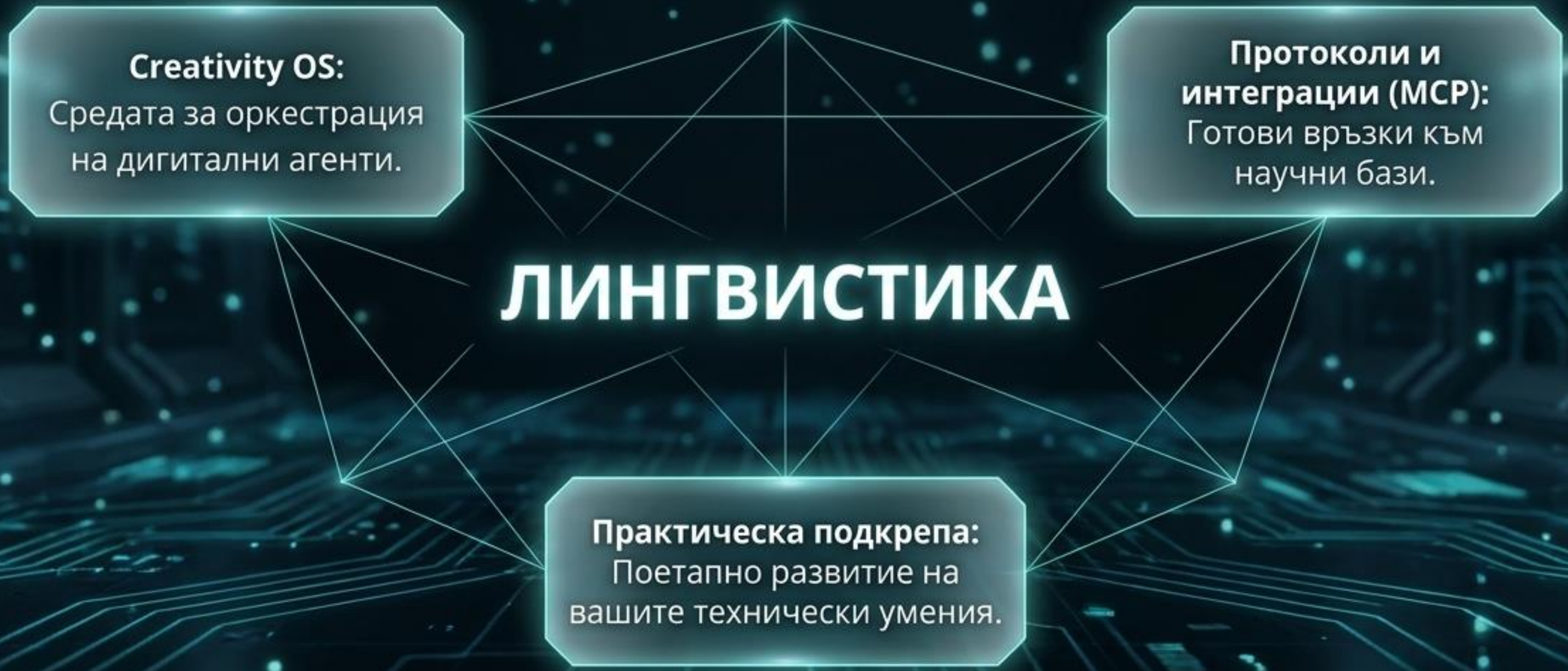

Предоставяме технологичната рамка, за да можете вие да се фокусирате върху същината – лингвистиката.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Приемственост и еволюция: Хибридната катедра

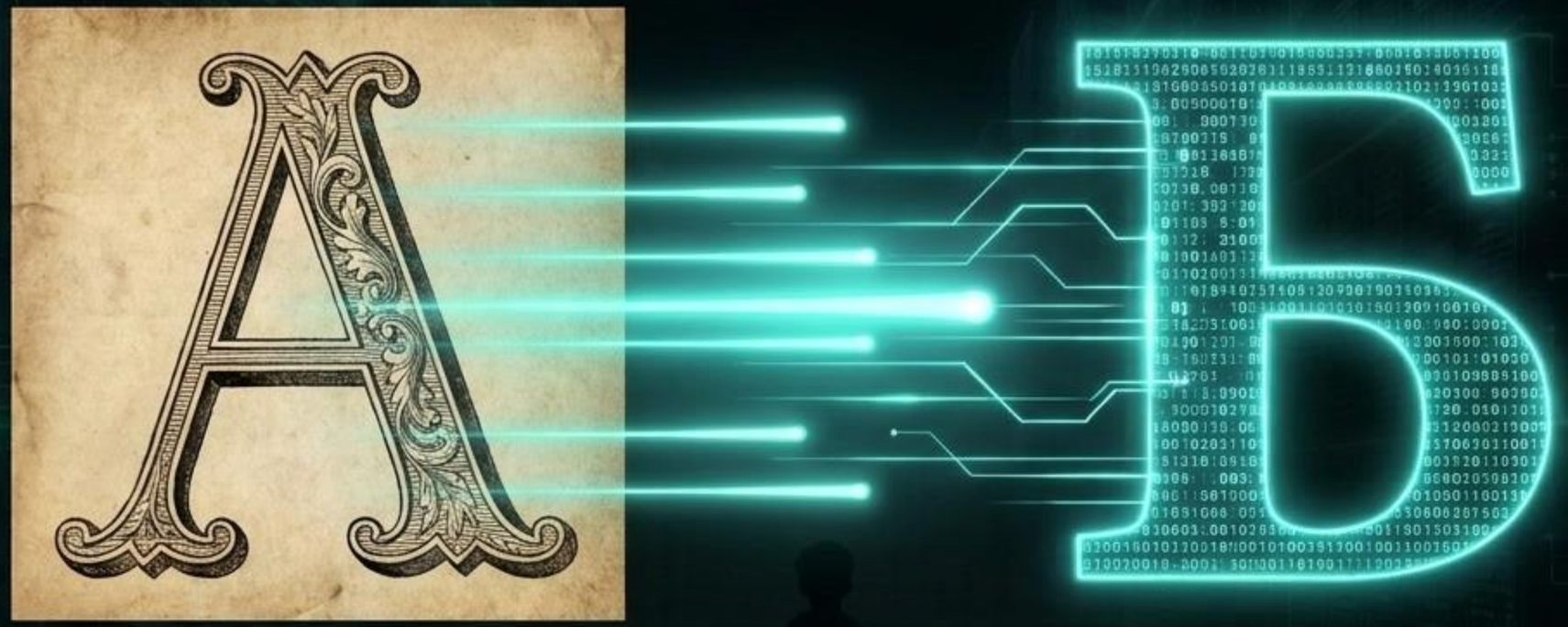

Дълбокият опит на университетските преподаватели е фундаментът, върху който се строи K-value.

Студентите носят инструментите и адаптивността на бъдещето.

Лингвистът не е застрашен от изкуствения интелект. Той еволюира в ръководител на дигитална изследователска лаборатория, обединявайки човешка интуиция с мащабна изчислителна мощ.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

Дискусия и следващи стъпки: Проектиране на лабораторията

1. Избор на условен лингвистичен въпрос.
2. Дефиниране на целеви корпус.
3. Формулиране на 3 ключови K-value параметъра за вашето изследване.

Отворени сме за вашите въпроси и академични провокации.

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ

КРЕАТИВНОСТ
ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ